שניה עלה וכיבש יהויקים: וכן בשניה ושניה במוצאי שביעית מי משכחת לה מכדי בית שני כמה קם ארבע מאה ועשרים ארבע מאה תמניא יובלי ארבסרי תרי שבוע פשו להו שית הוה ליה בשיתא בשבוע הא מני רבי יהודה היא [א]דאמר שנת חמשים עולה לכאן ולכאן אייתי תמניא מתמניא יובלי והני שית הוי ארביסר אישתכח דבמוצאי שביעית חרוב אי ר' יהודה בראשונה לא משכחת לה דתניא שבעה עשר יובלות מנו ישראל משנכנסו לארץ ועד שיצאו ואי אתה יכול לומר משעה שנכנסו מנו שאם אתה אומר כן נמצא בית חרב בתחילת יובל ואי אתה מוצא [ו]בארבע עשרה שנה אחר אשר הוכתה העיר אלא צא מהם שבע שכיבשו ושבע שחילקו ואתה מוצא בארבע עשרה שנה אחר אשר הוכתה העיר ואי רבי יהודה אייתי שבסרי משבסרי יובלי שדי אהני הוה ליה בתלתא בשבוע [א] הנך שני דאגלינהו סנחריב עד דאתא ירמיה אהדרינהו לא קחשיב להו איבעית אימא לעולם רבנן וכי קתני וכן בשניה אשארא הכי נמי מסתברא דאי לא תימא הכי משמרתו של יהויריב בשניה מי הואי והתניא [ב]ארבע משמרות עלו מן הגולה ידעיה וחרים פשחור ואימר עמדו נביאים שביניהם וחלקום לכ"ד משמרות בללום ונתנום בקלפי בא ידעיה ונטל חלקו וחלק חביריו שש בא

רש"י

והיינו דאמרי' שנה שניה כיבש יהויקים: **ארבע מאה ועשרים.** שלמין לבד שנה שחרב בו: **הוה ליה בשיתא בשבוע.** כלו ת"כ שנים ובשביעית עצמה חרב: **שנת חמשים עולה.** לשנת יובל והיא תחילת יובל הבא הלכך לר' יהודה לא הוי בכל יובל אלא מ"ט שנים: **אי כר' יהודה.** [ב] מוקמת לה לאו דר' יוסי בראשונה לא משכחת דחרב בית ראשון במוצאי שביעית: **י"ז יובלות.** נפקי מקראי דכתיב (מלכים א ו) ויהי בשמונים שנה וארבע מאות שנה וגו' דל ארבעים דמדבר אשתכח דנכנסו לארץ קודם בנין הבית ארבע מאות וארבעים ובית ראשון עמד ת"י הרי תת"נ הרי י"ז יובלות של חמשים: **ואי אתה יכול לומר משעה שנכנסו.** לארץ מנו שמיטין ויובלות דא"כ בית חרב בתחילת היובל כלומר בשנת היובל עצמה דהא ליכא למימר שלא חרב עד חמשים ואחת דא"כ לא מיתוקמא שמעתין דכי מדלית שבע שכיבשו ושבע שחילקו משכחת חורבן בשנת ל"ז של יובל והיינו שניה לשמיטה ואנן בעינן במוצאי שביעית הלכך אתפרש לן האי תחילת היובל שנת היובל עצמה ואי אתה מוצא שיהא יובל בי"ד שנה אחרי אשר הוכתה העיר כדכתיב ביחזקאל (מ'): **צא מהן שבע שכיבשו וכו'.** ולא מנו שמיטין ויובלות עד לאחר י"ד [ג][ואין] אתה מוצא שנת היובל י"ד שנה אחר שהוכתה העיר וכדתרין רבינא לעיל [ע"א] דכי מדלית י"ד מחמשים פשו להו תלתין ושית אשתכח דבשנת שלשים ושש חרב הבית והיא מוצאי לשביעית ושנת היובל בי"ד שנה לבד משנת החורבן ואי הכי דר' יוסי לעיל [שם] אליבא דר' יהודה אייתי שבסר שנין משבסר יובלי שדי אהני כלומר שדינהו על היובלות ודל י"ד מהנך שבסרי לשבע שכיבשו וז' שחילקו פשו להו תלת אשתכח דבג' בשבוע חרוב: **ומשני הנך תלת שנין דאגליניהו סנחריב עד דאתא ירמיה ואהדרינהו כו'.** כלומר הנך שלש שנים שגלו סנחריב עליהן כדכתיב (מלכים ב יז) ויעל מלך אשור (על כל) [בכל] הארץ ויעל שומרון ויצר עליה שלש שנים ולא היה להם פנאי לחרוש ולזרוע ולא מנו שמיטין ויובלות לא קא חשיב להו. והאי דנקט עד דאתא ירמיהו אהדריניהו לאו דווקא דהא יותר מתשעים שנה היה מחזקיהו שהגלה אותן סנחריב עד שהחזירן ירמיהו בימי יאשיהו אלא ה"ק תלת שני דאגליניהו סנחריב והיו באותו גלות עד שהחזירן ירמיהו [ג] לא חשיב להו להנך שלש שנים כך שמעתי. והרבה תשובות בדבר חדא דכי מדלית תלת שני משכחת חורבן בשנת ארבעים ותשע והיא שביעית ואנן בעינן מוצאי שביעית ועוד י"ד שנה אחרי אשר הוכתה העיר דליהוי יובל לא משכחת לה והא ליכא למימר לר' יהודה לית ליה הך דרשא דהא קרא כתיב ולקמן [יג.] לא משכחינן ז' שחילקו אלא מהך דרשא די"ד אחרי אשר הוכתה העיר הוה יובל ועוד קשיא לי היכי לא מדלינן אלא הנך תלת שני והאמרי' בפ' בתרא (לקמן לג.) משגלו שבט ראובן וגד בטלו היובלות עד שהחזירן ירמיהו ואע"ג דמתרלינן התם [א] מנו יובלות לקדש שמיטין הני מילי לרבנן אבל לר' יהודה מוקמינן התם [לג.] דלא מנו יובלות כלל ועוד היאך יתכן ליטול שלש שנים לבדם אם כשעלה סנחריב עליהם כבר מנו י' שנים או י"ב ליובל ועלה עליהם שלש שנים היאך יתכן להפסיק אותן שלש שנים ולחזור למניינם הראשון ולמנות י"ג י"ד לקדש יובל שנת החמשים ושלשי בעל כרחך אז התחילו למנות א' ב' ג' ד'. ומתוך הוויות אלו נראה בעיני דהאי תלת דכתב בספרים שיבוש הוא ופירוש משובש היה ונכתב בספרים. והכי גרסינן הנך שני דאגליניהו סנחריב עד דאתא ירמיהו אהדריניהו לא חשיב ודוקא נקט דלכל אותן השנים שהיו בגלות לא חשיב רבי יהודה במנין שמיטין ויובלות וכדאמרי' בפרק בתרא [שם] אלא באותה שנה שחזרו בימי יאשיהו התחילו למנות ליובל ולא ותשוב מאותה שנה עד שנת הת"י[ה] החורבן ותמצא משבוע סדור כמין חומר דבשנת שלשים ושש ליובל חרב הבית והיא מוצאי שביעית ומשכחת ארבע עשרה שנה אחר אשר הוכתה העיר הוה שנת היובל שהרי חזרו בשנת י"ח ליאשיהו כדכתיב (מלכים ב כב) דבשנת י"ח ליאשיהו נמצא הספר בבית המקדש ועל דברי הספר שלח המלך אל חולדה הנביאה ואמרי' במגילה (דף יד:) היכי שבקיה לירמיהו ושדר לחולדה ואמרינן ירמיה לא הוה התם שהלך להחזיר עשרת השבטים ומנלן דהדור דכתיב [מ"ב כג] מה הציון הלז וגו' ודבר זה שפינה יאשיה את העבודת כוכבים באותה שנה היה וכן מצאתי בסדר עולם בי"ח ליאשיהו היה תחלת היובל ויאשיהו מלך ל"א שנה מי"ח עד ל"א כמה הוו תליסרי וחד סרי ליהויקים ויהויכין וחד סרי לצדקיהו כדכתיב (מלכים ב כה) הרי שלשים ושש ואז חרב הבית ומיתוקמא שפיר כר' יהודה. כך הבנתי מלבי וישרה בעיני אבל לא שמעתיה ואחרי כן מצאתי ספר ישן מוגה שכתוב בו כן והודעתיו לרבותי וישרה בעיניהם[ו]: **איבעית אימא לעולם אליבא דרבנן.** אמרה ר' יוסי למילתיה ודקא קשיא לך לעיל הוה ליה בשיתא בשבוע: **כי קתני וכן בשניה אשארא.** אתשעה באב ומוצאי שבת: **עלו מן הגולה.** בימי עזרא: **ידעיה חרים פשחור ואימר.** שבמקדש ראשון היתה משמרת ידעיה קודם לחרים ומשמרת חרים קודם לפשחור ושל פשחור לאימר: **חלקום לארבע ועשרים משמרות.** ולא היו יודעין כילד יסדרן מי יעבוד אחר מי: **בללום.** שכתבו שם הכ"ד משמרות בכ"ד פתקין: **ונתנום בקלפי.** וכוון ידעיה ברוח הקודש ועלתה איגרתו בידו וחזר והכניס ידו ונטל איגרת וכן עד שש פעמים ובאותו סדר שעלו האיגרות בידו כך [ד] עשו אחריו אותן הכתובין באיגרות זו אחר זו: וכן

תוספות

הוה ליה בשיתא בשבוע. פי' דמנין ת"כ שנים כלה בשית בשבוע והחורבן היה בשנת כ"א דהכי מוכחא סוגיא דלא חרב הבית בשניה עד שנת כ"א ובית ראשון שעמד ת"י שנים חרב בשנת עשר עצמו הכי מוכח כל הסוגיא נמצא בית חרב בתחילת יובל כלומר בשנת יובל עצמה דהחורבן בשנת ת"י. רש"י:

הנך שנים דאגלינהו סנחריב. ול"נ תלת שנים כי טובא הוו שהרי מששה[ו] לחזקיהו עד שמנה[ח] עשר ליאשיהו שהחזירם ירמיהו הוא קרוב [ט]למאה שנה ועוד הקשה רש"י על זה הלשון ושיבוש הוא:

[ה] **אלא** צא מהם שבע שכיבשו וז' שחילקו. ויפלו ל"ו וכלותה שנה הוכה העיר דהוי מוצאי שביעי' ואי רבי יהודה אייתי שבסרי מי"ז יובלות הרי נ"ג שנה הוה ליה בתלתא בשבוע והוא הדין דמצי למיפרך לר' יהודה אם כן היכי משכחת קרא דיחזקאל [י]היה בי"ד לחורבן:

הנך שני דאגלינהו סנחריב עד דאתא ירמיהו ואהדרינהו לא קחשיב. והחזירם בי"ח ליאשיהו [ו] ומנה י"ד ליאשיהו דמלך ל"א וכ"ב ליהויקים ולצדקיהו הרי ל"ו שנה ובשנת ל"ו חרבה וא"ת א"כ מאי קאמר בברייתא אם אתה אומר משנכנסו מנו נמצא בית חרב בתחילת יובל הא ליתא דכשגלו פסקו מלמנות יובלות וכשהחזירום החזירו למנות ולקדש ותו לא היה רק ל"ו שנה עד החורבן ואומר רבי דהאי ברייתא אתיא כרבנן דאמרי דשנת נ' אינו ממנין שמיטין ולדידהו כשגלו [ג][נהי] נמי דלא מנו יובלות שמיטין מונין ומקדשין והיו מונין יובלות לקדש בו שמיטין דהכי איתא שילהי מכילתין לא מנו יובלות אלא לקדש שמיטין וא"כ כשהחזירום ירמיהו לא התחילו למנות תחילת היובל אלא לאותו חשבון עצמו שהיו מונין ולכך קאמר שאם מנו משנכנסו בית חרב בשנת יובל אבל לר' יהודה דאמר [ז] שנת נ' עצמו ממנין השמיטין וכשנים שגלו העשרת שבטים לא היו מונין שמיטין ולא יובלות כלל וא"כ כשהחזירם ירמיה ונהג יובל הוצרכו לחזור ולהתחיל מניינם: משמרתו

תורה אור

ו. בְּעֶשְׂרִים וְחָמֵשׁ שָׁנָה לְגָלוּתֵנוּ בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה בֶּעָשׂוֹר לַחֹדֶשׁ בְּאַרְבַּע עֶשְׂרֵה שָׁנָה אַחַר אֲשֶׁר הֻכְּתָה הָעִיר בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה הָיְתָה עָלַי יַד יְיָ וַיָּבֵא אֹתִי שָׁמָּה: יחזקאל מ א

◆

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ומשני וכו' ולע"ג דמתרלי' התם לא מנו:

◆

מוסף רש"י

שאפי' יהויריב ראש משמרות. שהיה במקדש ראשון ראשון למשמרות. עולה. מן הגולה, לא ידעה ידעיה. הואיל ומתחלה לא עלה יהויריב, אלא כל משמרות מידעיה קודמות לעבודה ליהויריב ויהויריב בא ועובד אחריהן במקום משמר אחר. ושמה דידעיה עושין אותן ה', שלא להרבות במשמרות (תענית כז.). **דקאמר כלב.** בשעת חילוק בשבא לתבוע חברון, בן ארבעים שנה וגו'. והיא היתה השנה השניה, שתעכבו במדבר שוב שלשים ושמונה שנה, נמצא כלב בן ע"ח שנים כשעברו הירדן, וקאמר בשעת חילוקה בן חמש ושמונים שנה, הרי שבע נשתהו לכיבוש (זבחים קיח:). **מדשבע כיבשו** שבע חילקו. שהרי נעלמה היא (שם). **מדלא משכחת** להו ארבע עשרה שנה וגו'. דלא מיתוקם קרא דכתיב ביחזקאל (מ) בארבע עשרה שנה אחר אשר הוכתה העיר בראש השנה בעשור לחדש היה דבר ה' אלי וגו'. ודרשינן (לעיל יב.) איזו היא שנה שראש השנה בעשור לחדש הוי אומר זה יובל, ולא מנו שמיטין ויובלות אלא לאחר ירושה וישיבה, ואי אמרת דשנות כיבוש וחילוק י"ד היו ולית להו ממנין היובלות, משכחת לה דחרב הבית בשנת ל"ו ליובל, והוה ליה שנת היובל שנת י"ד שנה אחר שהוכתה העיר, ואי לא לא משכחת לה, כילד ויהי בשמנים שנה וד' מאות שנה וגו' ויבן הבית לה', צא מהן מ' שהיו במדבר, נמצא משבאו לארץ עד שנבנה הבית ארבע מאות וארבעים, והבית עמד ד' מאות ועשר הרי ח' מאות וחמשים, הרי י"ז יובלות שלימים, צא מהן י"ד שכבשו ושחלקו שלא מנו יובלות, נמצא בית חרב קודם השלמת היובל י"ד שנה (זבחים שם). **מששה טלאים המבוקרין.** שלא יהא מום, שצריך לבודקן שלא יהא בהן מום ארבעה ימים קודם לשחיטה, ולהכי צריכין ששה שמא יארעו שני ימים טובים של ראש השנה בשבת שיצטרכו בכל יום שנים (מנחות מט:). **כדי לשבת ולימים טובים של ראש השנה.** אם אירעו ביחד, שיהא כדי להקריב שני תמידין ליום (שם). **תנא בעלמא קאי.** סימנא בעלמא נקט, כלומר אלו דנקט ששה, לאו לשבת וב' ימים דר"ה דוקא קאמר, אלא אפילו כל ימות השנה נמי בעינן בלשכה ו' טלאים כולן מבוקרין ד' ימים קודם שחיטה, לבד יום השחיטה, שיהיו שם בכל יום ששה ראויין ליטול אותן שנים מהן שירצה, כגון דביום [illegible] הוו בה י"ב מבוקרים ד' ימים קודם ונטלו ב' ביום ראשון ונקרו שנים והכניסו תחתיהן, ליום ב' נטלו ב' מן הראשונים ונקרו ב' ונתנו תחתיהן, לשלישי נטלו ב' מן הראשונים ונקרו ב' תחתיהן, נשארו שם ששה (נ"ל שנים, ל"ק) מן הראשונים, ליום רביעי יטלו עוד ב' מן הראשונים והשנים ראויין לחמישי, ושנים של ראשון ושנים של שני ושנים של שלישי, וכן לעולם יהיו שם ששה ראויין ליטול, ולא פי' טעמא חכמים מנין קבוע לדבר לפי מתרמי ולא תשכחי טלאים מבוקרין זה ד' ימים (שם נ.). **סימנא בעלמא.** שלא תטעה בגירסא אם ה' או ד' (שם).

מסורת הש"ס

א) ר"ה ט. [לקמן כד: לג. נדרים סא.], ב) תענית כז., ג) ל"ק, ד) ג"ז אלא, ה) בס"א ליתא הא"י, ו) ע' בשו"ת לב"ח סי' קמג, ז) נמן מ"ו ל"ק, ח) ותספה ל"ק, ט) כ"א ל"ג, י) שהיובל היה בו ל"ק, כ) ל"ק.

◆

רבינו גרשום

יהויקים שהוא י"ט לנבוכדנצר ולא הוו אלא ב' גליות וביין גלות (יהויקים) [יהויכין] לגלות צדקיה לא הוו אלא י"א שנה: [וכן] בשניה בחורבן בית שני גלו במוצאי שביעית ובמוצאי שבת: עולה לכאן ולכאן. ליובל ולמנותה שנה ראשונה של שבוע הבא: אי כרבי יהודה. מוקמת לה בראשונה לא משכחת לה לטעמא דחרב במוצאי שביעית: דתניא י"ז יובלות מנו ישראל משנכנסו לארץ ועד שיצאו דכתיב ויהי בשמנים שנה וארבע מאות שנה לצאת בני ישראל מארץ מצרים וגו' צא מהם מ' שנה שהיו במדבר נשארו ת"מ ועמד הבית ת"י הרי י"ז יובלות נמצא בית חרב בתחלת יובל י"ח ואי אתה מוצא לחשבון זה שבי"ד שנה אחר שהוכתה העיר שהיה יובל כמו שאמר בר"ה בעשור וגו' אלא צא מהם ז' שכיבשו וז' שחילקו כדמפרש לקמן דלא מנו ליובלות אלא לאחר י"ד שנכנסו לארץ ואתה מוצא י"ד אחר שהוכתה העיר דהוה יובל: ואי ר' יהודה. דאמר שנת נ' עולה לכאן ולכאן אייתי שבסרי משבסרי יובל ועייל י"ד מנייהו כנגד י"ד שכיבשו ושחילקו פשו להו תלתא שני אישתכח דבתלת בשבוע חרב ואי אתה מוצא נמ' דלאחר י"ד לחורבנו היה יובל: הנך תלת שני. אפיק להו כנגד הנך תלת שני דאגלינהו סנחריב עד דאתא ירמיה ואהדרינהו (כדמתרגמינן) [כדגרסינן] בפירקין בתרא מלמד שירמיה החזירם דלא קא חשיב להו משום דלא הוו ישראל על אדמתם ולא מנו ליובלות עד שחזרו דכתיב וקראתם דרור בארץ לכל יושביה בזמן שכל יושביה עליה ואמר לן ר' דהאי דאגלינהו תלת שני לא אשכחן ליה בפירוש במקרא אלא סמכו על המקרא דכתיב [ויהי בשנה הרביעית למלך חזקיהו היא השנה השביעית להושע בן אלה מלך ישראל] עלה שלמנאסר מלך אשור על שומרון ויצר עליה וילכדה מקצה שלש שנים [בשנת שש לחזקיה] אישתכח דכי מפיק להני תלת שני דבמוצאי שביעית [חרב אבל אי אתה מוצא לאחר י"ד שנה יובל לטעמא דרבי יהודה: אי בעי] תימא לעולם לרבנן. מצית מוקמת לה וכן בשניה ודקא קשיא לך פש להו שית לאו אמוצאי שביעית אמרי' וכן אלא אשארא בתשעה באב ובמוצאי שבת: ארבע משמרות עלו מן הגולה. עם עזרא ותו לא]:

◆

שיטה מקובצת

א) הנך שני דאגלינהו סנחריב עד דאתי ירמיהו ואהדרינהו לא קא חשיב. גליון קשה דא"כ מאי קאמר לעיל ואי אתה יכול לומר משנכנסו לארץ מנו מה לנו לחשבון קודם החזרת ירמיה הלא בהחזרה התחילו למנות והחשבון מכוון כדפי"ה ואמר ר"י דהא דאמר דהתחילו למנות כשירמיה החזירן היינו לרבי יהודה דוקא דכיון דאית ליה שנת נ' עולה לכאן ולכאן לא היו צריכין למנות יובלות דלדידיה אין יובל מבטל השמיטה דלעולם מ"ט לז' שמיטין ושנת נ' היא תחלת השמיטה לכן התחילו בחזרתן כי בגלותם לא היו צריכין למנות אבל לרבנן דאין שנת נ' מן המנין לפיכך בגלותם היו צריכין למנות יובלות לקדש שמיטין ולא הוצרכו להתחיל מנין אחר כשהחזירום שהרי לא הניחו חשבונם הראשון ולדידהו אתיא הא דאמר לקמן בפ"ב לא מנו יובלות אלא לקדש שמיטין וכיון דלרבנן לא התחילו מנין אחר כשהחזירום ירמיה והיו הולכים אחר מניינם הראשון ולפיכך אמר הברייתא ואי אתה אומר משעה שנכנסו מנו כו'. הרי"ז ז"ל. גליון צ"ע דרש"י פי' בפרק השולח דשביעית בזמן הזה ורבי היא דשביעית אינה נוהגת אלא בזמן שהיובל נוהג ומה שמנו יובלות לא היה אלא לקדש שמיטין וכיון דלא היו שמיטין מן התורה א"כ מנין דיובל לא היו כלום מן התורה למה לא התחילו מנין היובל כששבו העשרת השבטים: ב) יהודה מוקמא לה: ג) ירמיהו בימי יאשיהו לא: ד) כך עבור אחריו תיבת עשר נמחק: ה) ד"ה אלא שייך קודם ד"ה הנך: ו) ומדמנה ליאשיהו תיבת י"ד נמחק: ז) דאמר דשנה נ':